

La casa de l'art al Vallespir

Ceret, la creativa

Amb una exposició de Perejaume, d'aquí a dos mesos, el Museu d'Art Modern de Ceret inaugurarà les obres de la seva darrera ampliació. Culminarà així el remodelatge definitiu del museu més important dels Països Catalans, dedicat a l'art del segle XX.

Bulevard del Mariscal Jofre de Ceret. Les cases de banda i banda ens recorden que, segons la legalitat estètica vigent, som a França. Finestres amb porticons exteriors de fusta, balcons estrets, colors grisos i harmònics a la façana. A meitat del recorregut per aquesta via, un edifici trenca el discurs. No és francès i no és del segle XIX, però s'adapta al seu medi. Sota la porxada que dona a l'entrada, dos plafons ceràmics d'Antoni Tàpies. Som davant el Museu d'Art Modern de Ceret.

A dins ens espera una antològica de Miró que s'acaba i, a punt, l'exposició de Literatures Submergides de l'institut KRTU del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Però això no és tot. Dins hi trobarem tot el segle XX: Picasso, Matisse, Manolo Hugué, Juan Gris, Marc Chagall, Raoul Dufy, Tàpies... L'edifici dissenyat per Jaume Freixa és sòlid, però de seguida comprovem que està en moviment.

A l'hivern del 1909, tres artistes que fu-

gien de la magror de la bohèmia parisenc a arribaven a Ceret. Eren Manolo Hugué, escultor, Déodat de Séverac, compositor, i Frank Burty de Haviland, un pintor descendent d'una saga de crítics d'art i mecenes.

FA MÉS DE VUITANTA ANYS

Sense un clau a la butxaca, el tercet havia decidit d'instal·lar-se a Catalunya Nord pel seu clima i, en el cas de Manolo, per la

Una vista de la Sala Tàpies, un dels espais permanents del Museu. MAMC

A l'esquerra, façana de l'edifici del MAMC, obra de l'arquitecte Jaume Freixa. Dalt, *La vaca de l'ombret-la* (1942), de Marc Chagall. MAMC

La directora i el batlle

Josephine Matamoros és l'actual conservadora-directora del Museu d'Art Modern de Ceret. Matamoros, originària de Godall (Montsià), va arribar a Catalunya Nord als set anys. Convertida a la cultura francesa pels seus estudis de lletres, filosofia i estètica a la Sorbona, Matamoros va tenir els primers contactes amb l'art dels 60 i 70 en ple maig francès. Ofegades les darreres remors d'aquella revolta, Josephine torna, com ella mateixa explica, "al seu país", prop de Ceret, a les Alberes. A partir d'aquest retorn, van començar els seus vincles amb intel·lectuals catalans de Perpinyà. A Prada coneix Joan Fuster. En 1978 es crea a Perpinyà el Centre de Cultura Catalana, un organisme municipal. Josephine hi participa i comencen els contactes amb la Generalitat de Catalunya i amb el País Valencià, aquests últims a través d'Eliseu Climent.

L'abril del 1985 Josephine Matamoros és nomenada conservadora del Museu d'Art Modern de Ceret. Després de la presa de contacte amb el centre, Josephine s'adona que el potencial del museu pot i ha de ser més explotat. Però Ceret, una vila de 7.500 habitants, no dóna per a molt. I la Direcció General de Museus, l'òrgan rector de tots els museus de França, cau força lluny, a París. Però Matamoros està decidida a tirar la institució endavant i és en aquest punt que entra en escena l'altre personatge clau en la represa més recent del museu, Enric Sicre, el batlle de Ceret. Sicre arriba a l'Ajuntament de Ceret en 1983, sota les sigles socialistes. Sicre, que, com tots els batlles conscients, vol fer alguna cosa per la seva vila, entén perfectament el potencial econòmic, cultural i d'imatge que el Museu pot aportar a Ceret. Així, tot i que en gairebé tots els nivells l'aliança ferma entre cultura i política resulta gairebé impossible, el duet Matamoros-Sicre aconsegueix el miracle.

Fixen com a bàsica la política d'adquisició d'obra, una línia que Josephine Mata-

Josephine Matamoros i Enric Sicre, directora del MAMC i batlle de Ceret, respectivament.

moros considera fonamental per a "presentar diverses peces de cada autor, no mostrar mai una sola obra d'un únic artista. És evident que en l'art modern cap artista no té una sola cara i per tant, cal mostrar-ne unes quantes de les més significatives". Per tirar endavant l'adquisició d'obra nova, el Museu compta amb ajuts municipals, del fons regional per a museus i de la direcció general dels museus de l'estat francès. Amb 300.000 francs anuals i gràcies a les donacions o dipòsits d'obra, el Museu de Ceret rep 300 obres noves l'any. El criteri rector és d'anar completant les col·leccions d'art des de principi de segle fins als anys 60.

La tasca continuada de Matamoros i Sicre, cadascú des de la seva àrea, fou aviat reconeguda a la direcció general de Museus. A mitjan 80, la línia prioritària de la política cultural socialista en matèria de museus era la renovació.

És el moment d'Orsay i del nou Louvre. Ceret, des de la perifèria, pretenia el mateix i, a més, reivindicava la descentralització.

Bones relacions amb París, aquesta ha estat la primera divisa de la direcció del Museu. La segona, bones relacions amb el Principat.

Intercanvis amb les institucions i amb els artistes. L'edifici remodelat del Museu és obra de Jaume Freixa. Els murals de l'entrada, un encàrrec del museu a Antoni Tàpies. La imatge del centre és obra del dissenyador Claret Serrahima.

Josephine Matamoros parla en termes de frontera. "El museu és prop de la frontera i per això té la possibilitat de treballar a banda i banda. La frontera t'aporta dues maneres de fer, de ser, de treballar, de pensar. I parlo per mi que hi he viscut. La frontera et fa més flexible. Vas a altres països, al Japó o als EUA i no et costa d'adaptar-t'hi. Nosaltres tant treballem amb el MOMA com amb l'IVAM".

X. B.

proximitat amb el Principat. L'atzar, la calma i els tres francs que costava una cambra a l'hotel del Canigó de Ceret, els van decidir.

Aviat la presència dels tres artistes a la vila i la proximitat de Cotlliure, la vila veïna que havia acollit Matisse i els primers esclats del *fauve*, va contribuir a fer de l'àrea un pol d'atracció per a la vida artística del moment. De seguida arribaren a Ceret Picasso, Braque, Kisling, Gris, Max Jacob, Auguste Herbin o Jean Marchand. L'art cridava l'art. Però Ceret també ofería als artistes la possibilitat d'un canvi de vida.

L'existència fàcil i plàcida de Ceret va anar guanyant el sedentarisme d'alguns dels artistes. De l'hotel, molts d'ells van passar a llogar un pis. De les relacions amb els vilatans, en van anar sortint els primers casaments. Les amistats s'establien també amb els artistes locals, com Michel Aribaud —que més tard donarà l'espai per a la creació del museu—. La vida dels artistes i la dels ceretans s'entreteixia i passava, de fet, a ser una mateixa cosa.

FOCUS CUBISTA

La presència de Picasso i Braque a partir dels anys 10 a Ceret va convertir la vila en un dels punts crucials del desenvolupament del cubisme. Superada la destrucció del punt de vista únic i fix, Picasso i Braque varen desconstruir, analitzar i dispersar per la tela tots els elements que junts procuraven la il·lusió de la profunditat. La geometrització del cubisme va ser una de les línies que va seguir Juan Gris, que al 1913 arribava a Ceret. La geometria sobre la natura, una altra branca del moviment, produïa en mans d'Auguste Herbin obres com *Paysage de Ceret*, 1913.

Mentrestant, Manolo Hugué feia contrapunt al cubisme amb les seves escultures més pròximes al classicisme, arrodonint les proporcions dels models trets del natural.

En plena febre creadora, la primera generació d'artistes de Ceret vivia l'inici de la Primera Guerra Mundial. Acabada la brega, Ceret era a punt de rebre una segona onada d'artistes.

RETORN A L'ORDRE

Acusats de ser massa individualistes, les avantguardes foren, després de la guerra, substituïdes per un retorn al passat, una nova mirada cap als mestres. Cap al 1917, a França les avantguardes es van anar transformant en neo-classicisme.

Tres bols de ceràmica decorats, de la sèrie Tauromaquia que Picasso va donar al Museu en 1953.

MAMC

A Ceret arriba una segona generació d'artistes. Un d'ells va ser Pierre Brune, un dels pintors més coneguts a les principals galeries de París d'aquella època.

Ja a les acaballes de la dècada dels 20, Marc Chagall va arribar també a la capital del Vallespir. Chagall acaba de tornar a França des de Rússia, on havia exercit de comissari de Belles Arts a Vítebsk després de la Revolució.

En 1930 l'artífex del moviment dadà, Tristan Tzara, fa parada a Ceret i s'està a casa de l'escultor Jean Osouf, un gran amic de Maillol.

En el tomb de la dècada, els esdeveniments mundials van tornar a sacsejar Ceret. Als primers anys 40 van començar a arribar artistes refugiats del París ocupat o de la persecució del règim de Vichy que volia liquidar l'art modern perquè el considerava decadent.

ELS FONAMENTS DEL MUSEU

La singularitat de la història de Ceret i els seus artistes no podia restar només en records boirosos. En 1948 Pierre Brune i Frank Burty de Haviland posaven els fonaments del Museu d'Art Modern de Ceret, un museu fundat sota el punt de vista de la història de l'art, a partir de les estades d'artistes del segle XX a la comarca. Dos dels primers a col·laborar amb Pierre Brune foren Matisse i Picasso. Aquest últim va donar 53 peces al

fons del museu. Matisse va cedir-hi 14 dibuixos, croquis fets a ploma de Cotlliure i voltants.

L'espai que havia d'ocupar el Museu era un antic convent del segle XVII que al XIX s'havia reconvertit en presó i gendarmeria. Al 18 de juny del 1950 tenia lloc la inauguració.

El setembre del 1953 va dur la segona data històrica del Museu. Picasso tornava a Ceret després de 39 anys. Ceret el va rebre amb una gran festa que es va encarregar d'organitzar el Partit Comunista. D'aquesta estada, el Museu en conserva una de les seves joies predilectes, una sèrie de bols de ceràmica decorats amb temes tauromàquics.

L'ART CONTEMPORANI ARRIBA A CERET

Dalí, un dels grans artistes del segle que no havia posat mai els peus a Ceret va decidir de fer-hi la seva entrada triomfal amb una performance. El 27 d'agost del 1965 Dalí hi entrava anunciant el seu casament amb Gala.

L'any 1966 el Museu de Ceret va convidar Benjamin Vautier a realitzar un *happening*. Vautier -conegut per Ben- era membre del moviment artístic Fluxus, moviment que també va aplegar una etapa de la producció de Joseph Beuys. Ben era conegut per la seva defensa de les llengües i cultures catalana i basca. Una de les dues obres de Ben que es conserven a Ceret duu, preci-

sament, el nom "No hi ha poble sense cultura ni cultura sense llengua".

A partir dels anys 60, el Museu de Ceret va començar a programar exposicions d'obra d'artistes relacionats amb la regió i, a més, va encetar un seguit de manifestacions per a aplegar la punta del darrer art contemporani. Una de les que més es recorden és l'Impact I en què van participar artistes de Catalunya Nord, de Barcelona i París.

Oberta la dècada dels 70, el Museu de Ceret s'havia convertit en un dels centres de recepció i difusió artística més importants del circuit europeu i mediterrani. Però hi havia un artista clau del segle que encara no havia trepitjat el museu: Miró. En 1977, Miró va visitar Ceret i va demanar d'exposar al museu. Igual que tots els artistes que l'havien precedit, Miró va acompanyar la seva visita al museu amb la donació d'una litografia i la pintura *Dona i ocell*, 1972.

A partir dels anys 80, el museu es va plantejar seriosament l'adquisició d'obra com una de les seves principals línies de creixement. Començar a comprar obra plantejava, de cara al futur, el desig de mostrar la transició entre l'actualitat i l'art contemporani esdevingut ja clàssic. Això va significar l'inici d'un flux constant d'obres que mostraven les principals tendències d'una banda i altra de la frontera. Així van passar per Ceret Jean Capdeville, Claude Viallat, Jean-Louis Vila, Joan Brossa, Jaume Plensa i un llarg etcètera.

Des d'aleshores, el Museu de Ceret demostra a la pràctica que és possible la construcció d'una casa en què conviuen els artistes bàsics del segle i totes les fornades posteriors fins als 90. Guardant sempre un equilibri tan complex com el de la frontera.

Xènia Bussé

La Llobera (1911-12), de Manolo Hugué.

MAMC